

QuAderns-e

Institut Català d'Antropologia

Número 15 (2) Any 2010 pp. 104-106

www.antropologia.cat

DESCOLA, PHILIPPE (dir.) (2010) *LA FABRIQUE DES IMAGES. VISIONS DU MONDE ET FORMES DE REPRÉSENTATION*. PARIS, CO-EDICIÓ MUSÉE DU QUAI BRANLY – SOMOGY ÉDITIONS D'ART. 224 P. 150 IL·LUSTRACIONS. ISBN: 978 2 757 20322 4

Mònica Martínez Mauri
Universitat de Lleida

La Fabrique des Images és molt més que un llibre d'antropologia. Es una reflexió àmplia sobre les maneres de representar el món que partint de la crítica del dualisme cartesià es serveix d'una exposició, un catàleg i un cycle de conferencies per presentar al gran públic quatre models iconològics -animisme, totemisme, naturalisme i analogisme- que resumeixen els diferents modes de veure el món. Models que Philippe Descola ha teoritzat en altres treballs, sobretot en el seu anterior llibre *Par-delà la nature et la culture* publicat l'any 2005 per l'editorial Gallimard.

En aquesta ocasió Philippe Descola, director d'estudis a la prestigiosa École des Hautes Etudes en Sciences Sociales i successor de Claude Lévi Strauss al Collège de France, s'envolta d'especialistes de tots els continents per reflexionar sobre la figuració: l'operació universal que permet transformar els objectes materials en agents de la vida social perquè evoquen un prototip real o imaginari (Descola 2010 : 17). Una operació que no es pot desvincular de l'ontologia, és a dir, de la manera de veure el món i concebre els éssers. Per Descola i els seus col·laboradors, l'aproximació als objectes en termes de figuració ens dona les eines necessàries per interpretar la creació d'imatges. En lloc de criticar les "peces d'art no occidentals" per la seva tècnica, proposen analitzar-les tenint en compte la perspectiva des de la que han estat creades.

En aquest treball col·lectiu es posa novament de manifest que les ontologies resulten de diversos tipus de inferències en relació a la identitat de les coses que ens envolten o imaginem que ens envolten. Aquesta identitat es fa palesa en enunciat, però també en imatges que ens permeten copsar la concepció del món. Tal i com ens suggereix Descola, si un animal es percebut com un subjecte (animisme) serà representat d'una forma diferent de si es percebut com un objecte sense interioritat (naturalisme). A través del llibre, l'exposició, el cicle de conferències i les seves classes magistrals al Collège de France, Descola mostra que per a cada mode de identificació existeix un mode de figuració concret.

El llibre es presentat com el catàleg de l'exposició, però té una ambició que la supera. Inclou reflexions molt especialitzades i ben documentades, d'experts en societats que es regeixen pels principis de l'animisme, el naturalisme, el totemisme, o l'analogisme. L'estructura del volum respecta aquests quatre modes de identificació, cada capítol -un món animat, un món objectiu, un món subdividit i un món entrelaçat- està centrat en reflexionar sobre la diversitat de l'experiència humana a través de les imatges que sorgeixen d'aquests modes de identificació.

El primer capítol, dedicat a l'animisme, inclou treballs d'Anne-Christine Taylor sobre la noció d'ànima i cos a l'Amazonia; de Frédéric Laugrand sobre les miniatures Inuit i de Charles Stépanoff sobre la concepció dels animals a la Sibèria. El segon capítol està centrat en analitzar obres que sorgeixen del naturalisme. Michael Taylor, amb exemples de la pintura holandesa del segle XVII, i Monique Sicards, amb a historia de la fotografia al segle XIX, presenten un món cada vegada més dominat per d'artificiosa divisió entre naturalesa i cultura. El tercer capítol pren com objecte d'estudi les imatges del totemisme. Françoise Dussart i Jessica de Largy Healy, amb treballs sobre les pintures aborígens de la segona meitat del segle XX, mostren un món en el que alguns humans i no humans comparteixen qualitats físiques i morals que transcendeixen la barrera de les espècies. El darrer capítol reflexiona sobre la figuració en l'analogisme. Els treballs eclèctics de Dimitri Karadimas sobre la percepció i l'analogisme en els processos de metamorfització i creació d'imatges, els d'Allen F. i Mary Nooter Roberts sobre les actuals cultures visuals senegaleses i de Johannes Neurath sobre el *nierika*, un objecte cerimonial dels Huichols, permeten aproximar-nos a un món dominat per complicades associacions entre els éssers i els seus components.

L'exposició, seguint el camí traçat per les seves predecessores -*Qu'est-ce qu'un corps?* de Stéphane Bretón i *Planète métisse: to mix or not to mix* de Serge Gruzinski- pretén que el visitant apreciï les col·leccions del museu des d'una perspectiva antropològica. L'exposició es divideix en les mateixes seccions que el llibre, però n'incorpora una darrera -*le mirage des ressemblances*- que a mode de recapitulació serveix per comparar-les. Més de 150 peces provinents d'Alemanya (Museum für Völkerkunde, Staatliches Museum für Völkerkunde, Linden Museum), Estats Units (Pabody Museum -Harvard-, Phoebe A. Hearst Museum of Anthropology -Berkeley University-, Sheldon Jackson Museum -Sitka), França (musée du Louvre, musée Guimet i musée du conservatoire national des Arts et Métiers) i Mèxic (Museo Nacional de Antropología) ens permeten veure el món des d'altres perspectives. Es aconsellable dedicar un mínim de dues hores a l'exposició i recorre-la en companyia de l'audio-guia on podrem escoltar a Philippe Descola, entrevistat per estudiants de secundària, comentant les produccions més destacables. L'exposició romandrà oberta fins el 17 de juliol de 2011 a la *mezzanine Ouest* del Musée Quai Branly.

Martínez Mauri, M. *Ressenya: Descola, P. (dir.) (2010) La Fabrique des Images.*

A més del llibre i l'exposició, també podem ampliar el nostre coneixement sobre ontologies i representació assistint al cicle de conferències *Les visées de la figuration*, un espai que aplega especialistes de tots els continents per reflexionar un cop al mes sobre produccions dels quatre models iconològics. I, en darrer lloc, si busquem un coneixement encara més erudit, podem assistir als cursos que setmanalment imparteix Philippe Descola al Collège de France o consultar la literatura de referència a la mediateca del museu. Tant les bibliografies com la programació del cicle de conferències es troba disponible a: www.quaibranly.fr